

Primena AI-ja

Deo II - Univerzitetska praksa, upiti i pravila

Razumem problem. Biram pomoć. Proveravam rezultat.

Prof. dr Andrija Rašeta

Doc. dr Vladimir Živaljević

Fakultet tehničkih nauka, Univerzitet u Novom Sadu

Različite politike, zajedničke obaveze

Izvori: MIT: politike predmeta, 25.08.2026; ETH Zürich: ocenjivanje i AI; Oxford: AI u ocenjivanju za konačnu ocenu

DOZVOLA

Univerzitetski okvir
i nastavnik određuju
uslove aktivnosti.

TRANSPARENTNOST

Student navodi gde
i kako je koristio AI.

ODGOVORNOST

Student proverava rad
i pokazuje svoje
razumevanje.

Pregled obuhvata **deset institucija**. Politike predmeta i fakulteta nisu pravila celog univerziteta.

MIT, Harvard i Yale: pravila prema cilju učenja

Izvori: MIT: politike predmeta, 25.08.2026; Harvard: smernice za politike predmeta; Yale: stvarni primeri predmetnih pravila

Institucija i opseg	Pristup
MIT Smernice za predmete, jesen 2026.	Nema jedinstvenih obaveznih AI pravila za sve predmete. Preporuka je jasno objavljena politika sa obrazloženjem . AI može biti zabranjen, dozvoljen ili zahtevan, prema uputstvu.
Harvard OUE smernice i modeli politika	Nastavniku nudi restriktivan, mešoviti i podsticajan model. U mešovitom modelu AI je dopušten za označene zadatke . U podsticajnom se dozvoljena upotreba prijavljuje i proverava.
Yale Primeri predmetnih politika	ASTR 180 dopušta ideje, ali ne predaju generisanog teksta kao rešenja. ENGL 353 predviđa dozvolu i prijavu određenih saradnji. Pravila zavise od cilja predmeta.

Student unapred proverava **dozvoljeni obim pomoći za konkretan zadatak**.

UCL, ETH Zürich i Imperial: uređena primena

Izvori: UCL: tri kategorije upotrebe u ocenjivanju; ETH: odgovornost, transparentnost i pravičnost; Imperial: AI i pravila ocenjivanja

Institucija	Pristup
UCL	Tri kategorije: bez AI-ja, pomoćna uloga i integralna uloga. Nastavnik navodi konkretnu kategoriju i uslove.
ETH Zürich	Podstiče primenu uz odgovornost, transparentnost i pravičnost . Student proverava sadržaj i prijavljuje pomoć.
Imperial	Razvija kritičku i etičnu upotrebu, poznavanje ograničenja i pravičan pristup. Primena se uređuje u nastavnom kontekstu.

Deklaracija ne zamenjuje dozvolu.

Stanford i Cambridge: zaštita ličnog doprinosa

Izvori: Stanford: podrazumevana pravila i izuzeci; Cambridge: AI u ocenjivanju; Cambridge: podrška učenju

Institucija i opseg	Dozvola i ograničenja
Stanford	Bez drugačijeg uputstva AI se tretira kao pomoć druge osobe. Nije dozvoljeno suštinsko dovršavanje zadatka . Nastavnik može odrediti drugačiju politiku.
Cambridge	Neprijavljen AI sadržaj u ocenjenom radu, predstavljen kao sopstveni, predstavlja nepravilnost. Samostalno učenje i zadaci za vežbanje i povratnu informaciju mogu uključiti primerenu AI podršku, prema važećem uputstvu.

Pouka: razumevanje mora pripadati studentu, čak i kada je dopuštena značajna AI pomoć.

Oxford i Berkeley: precizan opseg dozvole

Izvori: Oxford: AI u ocenjivanju za konačnu ocenu; UC Berkeley: odgovorna upotreba AI; Berkeley Law: politika od leta 2026

Institucija i opseg	Dozvola i ograničenja
Oxford Rad koji se ocenjuje	Svaki zadatak navodi koja je AI pomoć dopuštena i kako se prijavljuje. Student poštuje tu objavljenu dozvolu.
UC Berkeley Opšti okvir	Objavljuje smernice o odgovornoj upotrebi, rizicima i potrebnim odobrenjima.
Berkeley Law Fakultetska politika	Za radove kojima se ostvaruju bodovi: bez AI ideja, plana, pisanja, prerade, prevoda ili lekture. U istraživanju dopušta samo identifikaciju izvora .

Berkeley Law zabranjuje unos nastavnih materijala u GenAI. Politika važi za taj fakultet.

ETH: iskustvo iz nastave građevinarstva

Izvori: ETH: AI u Digital Engineering

Digital Engineering: objavljeno iskustvo konkretnog predmeta.

Šta se primenjuje	Šta se čuva
Objašnjenje i dopuna koda	Student mora da razume postupak i proveri rezultat.
Brže obavljanje određenih zadataka	Brže završavanje ne dokazuje dublje učenje.
Aktivnosti sa AI-jem i bez njega	Osnovne veštine vežbaju se samostalno; pomoć ima određenu svrhu.

Pouka: pratimo **šta student uči**, uz efikasnost njegovog rada.

Principi rada sa AI-jem

Izvori: MIT: politike predmeta, 25.08.2026; FTN: javna pravna akta

MIT smernice o jasno objavljenoj politici i njenom obrazloženju predstavljaju osnovu našeg pristupa.

JASNA PRAVILA

Poznat dozvoljeni obim pomoći, pre početka aktivnosti.

JASAN RAZLOG

Objašnjeno koje znanje i veštinu aktivnost razvija.

JASAN DOPRINOS

Student pokazuje svoj rad, proveru i korišćenu pomoć.

Našu nastavnu primenu uređujemo uz **prvenstvo važećih akata FTN-a**. Vodilja ne menja te akte.

Dobar upit: univerzitetски pristupi

Izvori: MIT Sloan: jasno formulisanje problema i upita; Yale: cilj, kontekst, izvori i očekivanja

Pristup	Šta preuzimamo u radu
MIT Sloan	Kontekst, precizan zahtev i dopunjavanje razgovora.
Yale	Cilj, kontekst, izvori i očekivanja; željeni format i naknadna dorada.
Naš osnovni obrazac	KONTEKST → ZADATAK → FORMAT. Po potrebi dodajemo pokušaj, izvor, ograničenja i provere.

Ne postoji jedan najbolji obrazac za sve probleme.

Kontekst → zadatak → format

Izvori: MIT Sloan: jasno formulisanje problema i upita; Yale: cilj, kontekst, izvori i očekivanja

KONTEKST

Opisujem problem, podatke, skicu i pretpostavke. Prilažem svoj pokušaj i označavam korak koji ne razumem.

ZADATAK

Tražim tačno određenu, dozvoljenu pomoć: smernicu, objašnjenje ili proveru svog postupka. Navodim šta treba da ostane moj samostalni rad.

FORMAT

Tražim oblik koji mogu da proverim: skicu, jednačine sa jedinicama, korake ili tabelu komentara. Tražim i uslove važenja postupka.

Kontekst određuje problem. Zadatak određuje pomoć. Format čini odgovor preglednim i proverljivim.

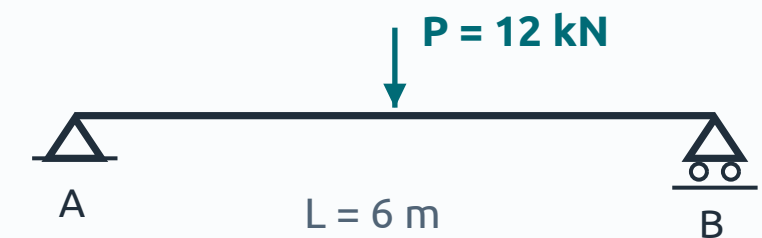
Počnem sa jasnom osnovom. Kroz iskustvo je dopunjujem prema problemu.

KONTEKST: jasno opiši model koji analiziraš

Izvori: MIT Sloan: jasno formulisanje problema i upita

Navodim	Primer
Sistem i podatke	Prosta greda, $L = 6 \text{ m}$; A nepokretno, B pokretno ležište; $P = 12 \text{ kN}$ u sredini.
Pretpostavke i oznake	Ravanska analiza; bez sopstvene težine; C u sredini raspona.
Svoj pokušaj	$R_A + R_B = 12$; $R_B \times 6 = 12 \times 3$; $M_C = R_A \times 3$.

Al-ju navodim **isti model koji koristim u svom proračunu**. Ako skica i tekst nisu saglasni, prvo razjasnim model.

ZADATAK: traži pomoć za određeni korak

Izvori: MIT Sloan: praktične nastavne strategije

Namena	Primer upita
Smernica	„Ne rešavaj ceo zadatak. Postavi jedno pitanje koje mi pomaže da krenem.“
Provera pokušaja	„Označi prvi sporni korak i predloži nezavisnu kontrolu.“
Objašnjenje ili dozvoljeno izvođenje	„Poveži svaku jednačinu sa skicom i navedi pretpostavke.“
Nacrt koda	„Objasni ulaze, jedinice i testove; kod ću sam proveriti.“

Biraj pomoć koja razvija veštinu koju vežbaš.

FORMAT: oblik koji olakšava proveru

Izvori: MIT Sloan: jasno formulisanje problema i upita

Potrebno mi je	Zahtev za odgovor
Da uporedim postupke	Tabela: moj korak / komentar / sledeća smernica.
Da razumem proračun	Skica + jednačine + jedinice + kratko objašnjenje.
Da proverim model	Pretpostavke + ograničenja + granični slučajevi.
Da testiram kod	Funkcija + objašnjenje + ulazi i očekivani rezultati.

Tražim **proverljivo obrazloženje**. Ono samo po sebi ne dokazuje tačnost.

Kompletan upit: proveriti moj pokušaj

Izvori: MIT Sloan: jasno formulisanje problema i upita

KONTEKST

Prosta greda: $L = 6 \text{ m}$,
A nepokretno, B pokretno
ležište. $P = 12 \text{ kN}$ naniže
u C na 3 m ; bez sopstvene
težine. Moj pokušaj: $R_A = R_B$
 $= 6 \text{ kN}$; $M_C = 6 \times 3 = 18 \text{ kN}\cdot\text{m}$.

ZADATAK

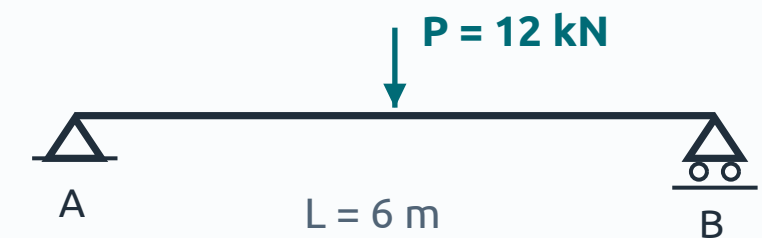
Proveri model i postupak
određivanja reakcija
i momenta u C. Ako postoji
greška, označi prvi sporni
korak. Predloži jednu
nezavisnu proveru.

FORMAT

Tabela: moj korak /
komentar / provera.
Jednačine sa jedinicama
i kratko objašnjenje.

Kontekst određuje problem. Zadatak određuje pomoć. Format čini odgovor preglednim i proverljivim.

Student potom **samostalno izvršava predloženu proveru.**

Upit dopunjujem prema stvarnom problemu

Izvori: MIT Sloan: jasno formulisanje problema i upita; Yale: cilj, kontekst, izvori i očekivanja

Pristup	Kratak zahtev
Uz dostavljeni izvor	„Koristi ovaj dozvoljeni odlomak. Navedi na koje mesto se oslanjaš.“
Uz primer željenog zapisa	„Prikaži jedinice i provere kao u ovom mom primeru.“
U etapama	„Daj jednu smernicu; sačekaj moj sledeći pokušaj.“
Uz kritiku odgovora	„Navedi uslove u kojima tvoj postupak ne bi važio.“

Uloga „stručnjaka“ može usmeriti stil. **Ne daje modelu stručnu odgovornost.**

Zaštiti podatke i obezbedi pravične uslove

Izvori: ETH: odgovornost, transparentnost i pravičnost; FTN: pravilnik o zaštiti podataka

Pravilo	Primena
Lični i poverljivi podaci	Ne šaljem podatke kolega, projektne dokumente ili tuđe radove bez dozvole.
Autorska prava	Dostavljam samo sadržaj za koji imam odgovarajuće pravo i dozvolu.
Pristup alatima	Poštujem dogovorene uslove; plaćeni alat ne sme biti neobjavljen uslov aktivnosti.

Nastavnik objašnjava dozvoljenu primenu i dostupnu alternativu.

Transparentnost: kratko, ali dovoljno određeno

Izvori: ETH Zürich: ocenjivanje i AI; IEEE: generisani sadržaji i lektura

„Koristio/la sam [alat; model ako je poznat], dana [datum], za [svrhu] u [delovima rada]. Samostalno sam postavio/la model i izvršio/la [provere]. Izmene i zaključci su moji; mogu da objasnim konačan rad.“

Čuvam	Navodim zasebno
Relevantne upite, odgovore i izmene	Stvarne stručne izvore: udžbenike, članke i dokumentaciju.

AI nije autor rada. Deklaracija opisuje stvarnu pomoć, bez prikrivanja ili preuveličavanja.

Naša pravila - dozvola i samostalni doprinos

Izvori: MIT: politike predmeta, 25.08.2026; FTN: kodeks akademskog integriteta

Obaveza	Precizno pravilo
1 - Dozvoljeni obim	Koristim AI prema objavljenom uputstvu nastavnika za aktivnost.
2 - Sopstveni rad	Postavljam model i pokušavam zadatak; pomoć ne zamenjuje traženi samostalni deo.
3 - Prijava pomoći	Navodim alat, model ako je poznat, datum, svrhu i delove rada.

Pismeni i usmeni ispiti su bez AI-ja, osim kada nastavnik izričito odredi drugačije za pojedinačni slučaj.

Naša pravila - provera i odgovornost

Izvori: FTN: javna pravna akta; FTN: disciplinski pravilnik, čl. 4 i 7; FTN: pravilnik o zaštiti podataka

Obaveza	Precizno pravilo
4 - Stručna provera	Proveravam model, jednačine, jedinice, izvore, rezultate i kod.
5 - Zaštita podataka	Ne dostavljam zaštićene, lične ili poverljive podatke bez dozvole.
6 - Razumevanje i odgovornost	Mogu da objasnim predati rad; odgovaram za njegov sadržaj.

Za nepravilnosti važe **postojeći postupci i akta FTN-a**; ova vodilja ne uvodi nove sankcije.

Pre rada: šest kratkih provera

Izvori: ETH: odgovornost, transparentnost i pravičnost

DOZVOLA I MOJ POKUŠAJ

- 1 - Poznajem dozvolu.
- 2 - Imam svoj model i pokušaj.

PRIJAVA I PROVERA

- 3 - Navodim pomoć.
- 4 - Proveravam rezultat.

ZAŠTITA I ODGOVORNOST

- 5 - Štitim podatke.
- 6 - Objašnjavam konačan rad.

AI koristimo za bolje učenje i rad, uz samostalnost, transparentnost i stručnu odgovornost.